

УДК 631.164.23

ЕКОНОМІЧНА ПРИРОДА ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЇХ РОЛЬ У РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Н.І.Біляк, викладач

Львівський державний аграрний університет

Вступ. Сьогодні поняття інвестицій впевнено увійшло в наше повсякденне економічне життя. Вони акумулюють державний, приватний та змішаний капітал, забезпечують доступ до сучасних технологій, науково-технічних розробок та менеджменту. Сьогодні в Україні інвестиційна діяльність стимулюється державою через її інвестиційну політику, швидкими темпами формується інвестиційна інфраструктура. Одним словом, світовий капітал, хоч і не впевнено, але іде на український ринок.

Однак, говорячи про усі ці позитивні зрушення в процесі інвестування економіки України, ми відмічаємо, що вони майже не торкнулись такої важливої для неї галузі як сільське господарство. У зв'язку із сказаним вище особливої актуальності набуває питання дослідження економічної природи інвестицій та визначення їх ролі в процесі розвитку сільського господарства.

Обговорення проблеми. Незважаючи на надважливу роль інвестицій у сучасній ринковій моделі економіки та особливу увагу

дослідників до цієї ключової економічної категорії, наукова думка до сих пір не виробила універсального визначення інвестицій, яке б повністю відповідало багатогранному характеру цього поняття та задовольняло б потреби як теорії, так і практики. Як влучно відмітив І.І.Меламед “інвестиції і інвестиційна діяльність чи не найбільш вживані слова нашого економічного сьогодення. Але, чуючи і промовляючи ці слова кожен день, далеко не всі розуміють суть цих виразів.” [5].

Хоча інвестування як окрема економічна наука, сформулювалась у середині минулого століття, суть поняття інвестицій та їх роль у процесі розширеного відтворення широко обговорювались провідними теоретиками світової та вітчизняної економічної думки. Сьогодні основні постулати інвестування вивчаються в працях Л.Гітмана, М.Джонка, В.Шарпа, І.Бланка, Т.Майорової, А.Пересади та інших.

Метою даного дослідження було, проаналізувавши різні думки провідних економістів, визначити суть економічної категорії інвестицій та їх роль у процесі розвитку сільського господарства.

Термін “інвестиція” походить від лат. invest, що означає “вкладати” — є одним з основоположних і базових в економічній науці. Дж.Кейнс трактував інвестиції як “поточний приріст цінностей капітального майна внаслідок виробничої діяльності даного періоду”. Макконелл, взагалі, дає визначення інвестицій, як витрат на будівництво нових заводів, на закупівлю машин і обладнання і тому подібне. Ця думка перегукується з думками ряду вітчизняних економістів радянського періоду, котрі часто ототожнювали поняття “інвестиції” з іншим, більш вузьким поняттям — “капіталовкладення”. Це твердження, на нашу думку, є неправильним, оскільки інвестиції також можуть здійснюватись і в оборотні засоби, і в різні фінансові інструменти, а також в окремі види нематеріальних активів [6].

В ряді визначень, як, наприклад, у Гарбузова, інвестиції є сукупністю затрат, котрі реалізуються у формі довгострокових вкладень капіталу у промисловість, сільське господарство, транспорт, будівництво та інші галузі народного господарства. Безумов-

но, окремі форми інвестицій носять довгостроковий характер, однак інвестиції можуть бути і короткостроковими (наприклад, короткострокові фінансові вкладення в облігації) [7].

Слід зазначити, що у сучасній західній літературі часто під інвестиціями розуміють вкладення виключно в цінні папери. Наприклад, такі фундаментальні праці, як “Основи інвестування” Л.Дж.Гітмана і М.Д.Джонка та “Інвестиції” В.Шарпа цілком присвячені цій проблемі. Існування такого визначення можна пояснити широким розвитком фондового ринку у високорозвинених країнах Заходу. Однак, на нашу думку, таке визначення теж є дещо завуженим. Незважаючи на таке вузьке трактування інвестицій у працях Гітмана і Джонка, слід відмітити досить цікаве визначення цього поняття, як способу розміщення капіталу, котрий повинен забезпечити збереження чи зростання вартості капіталу і принести позитивний розмір прибутку [3].

Аналогічне визначення змісту інвестицій має місце в роботах українських економістів нової хвилі, котрі зазначають, що інвестиції являють собою вкладення капіталу з метою його збільшення.

Саме таке трактування знайшло своє відображення у Законі України “Про інвестиційну діяльність”, який був прийнятий Верховною Радою України у вересні 1991 року. У цьому Законі інвестиції визначаються, як всі види майнових і інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об’єкти підприємницької і інших видів діяльності, в результаті якої утворюється прибуток або досягається соціальний ефект [1].

Таке визначення носить синтетичний характер і здається задовольняє усіх. У ньому, по-перше, враховано динамізм інвестицій, а по-друге, подано широку класифікацію інвестицій. Це визначення можна побачити у всіх підручниках, словниках та економічних працях вітчизняних авторів, які вийшли з друку після 1991 року, як таке, що повністю відповідає усім вимогам, розкриває економічну природу інвестицій і враховує усі недоліки попередніх визначень.

Однак, хоча таке визначення інвестицій вигідно відрізняється від попередніх, та все ж і воно не є ідеальним. Так, у ньому серед об’єктів вкладення грошові засоби правильніше буде виділяти

окремо, а не відносити їх до майнових цінностей, тим паче, що вони є основним інвестиційним ресурсом. Отже, на нашу думку, коректніше було б сказати, що інвестиції — це вкладення грошових, майнових та інтелектуальних цінностей.

Поняттям “інвестиції” часто підмінюють інші економічні категорії. Наприклад, під ними розуміють такі вкладення коштів, як купівля товарів довгострокового користування, таких як телевізори, автомобілі, квартири тощо. Їх називають споживчими інвестиціями, але по суті вони не є інвестиціями, оскільки вкладення коштів здійснюється з метою довгострокового користування, а не отримання прибутку.

Як економічна категорія, інвестиції виконують ряд найважливіших функцій, без яких є неможливий нормальний розвиток економіки як України загалом, так і сільського господарства зокрема. Вони є основою для здійснення розширеного відтворення; розробки та запровадження у виробництво нових, прогресивних технологій; підвищення конкурентоспроможності та якості вітчизняної сільськогосподарської продукції; для розвитку соціальної інфраструктури на селі; пом'якшення та вирішення проблем безробіття; забезпечення охорони праці та навколишнього середовища.

Тісний зв'язок сільського господарства з природно-кліматичними умовами, сезонність виробництва та неможливість виключення будь-якої технологічної операції зумовлюють високу капіталомісткість даної галузі. Тут виникає ситуація, що агрегат вартістю близько 60 тис.дол. США використовується лише при одній технологічній операції, яка триває 2-3 тижні, а решту часу стоїть незадіяний. Крім того, нині майже 75% всіх основних засобів сільського господарства потребують негайної заміни та реконструкції.

Оскільки більшість сільськогосподарських підприємств не спроможні залучати на оновлення машинно-тракторного парку великі суми інвестицій, то тут умісним буде кооперування коштів господарств для сумісного володіння та користування технікою. Можливе також здійснення інвестиційних проектів по створенню МТП, де б господарства могли брати техніку в

оренду. Ще одним дієвим інструментом виходу із наявної технологічної кризи на селі є широке застосування фінансового лізингу [2].

На жаль, негативний стан машинно-тракторного парку не є єдиною проблемою, з якою стикаються сільськогосподарські виробники. Ефективність ведення сільського господарства залежить від наявності в підприємствах АПК високоякісного насіння, добрив, засобів захисту рослин та тварин, кормів тощо. Окрім того, зазвичай під час проведення весняно-польових робіт у аграріїв виникають проблеми пов'язані з ростом цін на паливо-мастильні матеріали. Більша частина усіх виробничих витрат в сільському господарстві, а особливо в рослинництві, припадають на другий і першу половину третього кварталу, тоді як виручку від реалізації своєї продукції господарства отримують в другій половині третього та четвертому. Даний факт зумовлює надання особливого значення в процесі сільськогосподарського виробництва короткостроковому інвестуванню.

Окрім економічної інвестиції відіграють також і соціальну роль в процесі відновлення села. По-перше, прихід інвестицій в сільське виробництво стимулюватиме розвиток соціальної інфраструктури на селі. По-друге, інвестиції спричинюють залучення додаткової робочої сили, що в свою чергу зменшує соціальну напругу та підвищує рівень зайнятості сільського населення. Велике значення має також інвестування в сферу підготовки висококваліфікованих сільськогосподарських кадрів, оскільки ніяке виробництво не спроможне діяти без якісного технологічного та управлінського менеджменту [4].

Висновки. Отже, вивчення думок провідних теоретиків економічної думки показало, що за своєю економічною суттю інвестиції є вкладенням капіталу з метою його збільшення та отримання прибутку. Інвестиції є багатогранною і дуже важливою економічною категорією як на макро-, так і на мікрорівні. Вони відіграють особливу роль в процесі простого та розширеного відтворення, структурних зрушень та максимізації прибутків підприємств АПК, і на цій основі — вирішення багатьох соціальних проблем на селі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України "Про інвестиційну діяльність" // Відомості Верховної Ради України. – 1991. - №47. – С.646.
2. Гутаров О.І. Сучасні тенденції та оцінка інвестиційних процесів у сільськогосподарському виробництві: Лекція/ Харківський національний аграрний університет ім. Докучаєва. – Х., 2002. – 52с.
3. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність. Навчальний посібник. – К.: ЦУЛ, 2003. – 376с.
4. Проблеми розвитку інвестиційної діяльності. Монографія. /За заг. ред. Гриньової В.М. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2002. – 464с.
5. Садеков А.А., Лисова Н.А. Инвестиционная привлекательность предприятия (методология и методика оценки). Монография.-Донецк: ДонГУЭТ, им. М.Туган-Барановского, 2001.-270с.
6. Татаренко Н.О., Поручник А.М. Теорія інвестицій: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2000. – 160с.
7. Финансово-кредитный словарь: В 3-х т. Т.1/ Под ред. В.Ф.Гарбузова. – М.: Финансы и статистика, 1984. – 511с.